

Audio-materiály pro výuku romštiny

Cílové dialekty: severocentrální romština; olašská romština

Jazyková úroveň (SERRJ): A1, A2

Cílová skupina: žáci 11-16 let

Na přípravě těchto materiálů

v rámci projektu realizovaného Seminářem romistiky UJCA FFUK Praha (www.romistika.eu)
se podíleli:

Robert Balog
Eva Danišová
Ervin Demeter
Jan Dužda
Michaela Čaňková
Jan Červenka
Anna Hausnerová
Denisa Horváthová
Pavel Kubaník
Andrea Lakatošová
Eva Lakatošová
Jenifer Lakatošová
Roman Lakatoš

Stanislava Miková
Michal Mižigár
Helena Sadílková
Aladár Stojka
John Stojka
Kevin Stojka
Roland Stojka
Monika Stojková
Jiřina Stolařová
Barbora Šebová
David Tišer
Margita Wagner
Peter Wagner

Metodiky byly zpracovány na základě materiálů Rady Evropy (Rámcová osnova pro výuku romštiny a násl.) – viz www.coe.int.¹

Materiál vznikl s finanční podporou Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR v roce 2011.

Pro veřejnost je materiál dostupný on-line na www.romistika.eu.

¹ http://www.coe.int/t/dg4/linguistic/Minorities_Romani_Pub_EN.asp#TopOfPage

Soubor materiálů pro výuku romštiny, který je zde překládán, představuje volnou sérii metodik a jejich doplňků (audionahrávky, pracovní listy, obrázky). Jsou připraveny tak, aby je bylo možné rovnou použít v hodině, bez dalších nutných úprav. Zároveň však jednotlivé navrhované typy aktivit mohou sloužit jako inspirace pro tvorbu dalších výukových aktivit, směřovaných do dalších jazykových, komunikačních oblastí. Metodiky byly zpracovány v návaznosti na základní materiály, které v nedávné době pro výuku romštiny vznikly na půdě Rady Evropy (Rámcová osnova pro výuku romštiny, Evropské jazykové portfolio pro romštinu pro žáky ve věku 6-11 a 11-16 let, Příručka pro učitele – Evropské jazykové portfolio pro romštinu). Představují tedy jednu z možností, jak tyto rámcové dokumenty převést do praxe v České republice.

Rámcová osnova pro výuku romštiny, tak jak byla na půdě Rady Evropy pro romštinu zpracována, zahrnuje pouze první čtyři jazykové úrovně definované dle Společného evropského referenčního rámce pro jazyky (SERRJ), tedy úrovně A1, A2, B1, B2. V rámci těchto jazykových úrovní se soustředí na rozvíjení pěti základních jazykových dovedností (poslech, psaní, čtení, ústní projev, ústní interakce), se kterými pracuje v rámci 11 základních tematických okruhů (Já a moje rodina; Dům/karavan a život v něm; Moje komunita; Romská řemesla a povolání; Svátky a oslavy; Ve škole; Doprava cestování; Jídlo a oblečení; čas, roční období a počasí; Příroda a zvířata; Koníčky a umění).² Stejnou strukturu zachovávají i tyto materiály s tím, že se soustřeďují pouze na první dvě jazykové úrovně (A1, A2), které zpracovávají pro dva základní dialekty romštiny, kterými se na území České republiky v současné době mluví - pro severocentrální (tzv. slovenskou) romštinu a olašskou (tzv. lovárskou) romštinu. Zároveň se materiály snaží alepoň částečně reflektovat na značnou subdialektní rozrůzněnost zejména severocentrální romštiny. Respektují přitom nejen přirozený jazyk tvůrců jednotlivých aktivit, kteří pocházejí z různého jazykového prostředí, ale především předjímají různost jazykového prostředí samotných romských žáků, která je v ČR jako v cílové lokalitě dlouhodobých migrací Romů z různých částí Slovenska (a tedy z hlediska romštiny z různých subdialektně odlišných regionů) realitou. Domníváme se, že v rámci výuky romštiny je důležitější budovat v žácích povědomí o a respekt k jednotlivým subdialektním specifikům, než striktně trvat na budování jednoho jazykového standardu.

V rámci jednotlivých tematických okruhů se metodiky soustřeďují primárně na poslechové aktivity. K jednotlivým tématům (pro každý z obou dialektů romštiny, na každé z obou jazykových úrovní) byly vytvořeny jedna až dvě nahrávky. Ke každé ze zpracovaných nahrávek byly vytvořeny dvě metodiky – jedna pracující přímo s nahrávkou (včetně úvodní, otevírací aktivity) a druhá na předchozí aktivitu navazující, upevňující nabyté kompetence. Přestože poslech jako jazyková schopnost leží v centru pozornosti těchto materiálů, v rámci zpracovaných aktivit se metodiky věnují i rozvíjení ostatních 4 jazykových schopností (čtení, psaní, ústní projev a interakce).

S ohledem na přehlednost a maximální praktickou využitelnost překládaných materiálů je v záhlaví každé z navrhovaných aktivit uvedeno: jaké další jazykové schopnosti daná metodika rozvíjí, jaké materiály a pomůcky bude pro její realizaci učitel potřebovat a zda od něj metodika očekává ještě nějakou další samostatnou přípravu.

² Více viz Rámcová osnova pro výuku romského jazyka (www.coe.int/lang - oddíl „Menšiny a přistěhovalci“)

Výuka romštiny klade na učitele romštiny poměrně velké nároky, a to hned z několika důvodů. Zaprvé je to zapříčiněno specifícností jazykové situace, ve které se Romové v České republice nacházejí³, ze které vyplývá výrazná jazyková heterogenita žakovských/studentických kolektivů s ohledem na dialektní rozrůzněnost i vstupní jazykové kompetence. Dalšími zásadními faktory, které výuku romštiny komplikují, je nedostatek materiálů zpracovaných přímo pro její výuku jako jazyka komunikace a především pak absence infrastruktury, v rámci které by se mohli učitelé romštiny (dále) vzdělávat, vyměňovat zkušenosti a rozvíjet se. Materiály, které jsou zde veřejnosti překládány, mají ambici stavající i případné budoucí učitele romštiny podpořit nejen tím, že jim překládají k přímé dispozici plně zpracované výukové materiály, ale i tím, že jim otevírají vhlad do v současnosti nejpokročilejšího a široce sdíleného způsobu výuky cizích jazyků.

Celý materiál členíme do 4 samostatných oddílů:

A1 - Severocentrální romština (s. 4-30 tohoto sešitu)

A2 - Severocentrální romština

A1 - Olašská romština

A2 - Olašská romština

Jednotlivé oddíly a doprovodné materiály k jednotlivým navrhovaným aktivitám (audio nahrávky, obrázky, pracovní listy) jsou dostupné elektronicky na www.romistika.eu.

³ Viz např. Kvalitativní a kvantitativní analýza jazykové situace Romů v ČR (závěrečná zpráva sociolingvistického výzkumu realizovaného Seminářem romistiky UJCA FFUK Praha, dostupné z http://www.romistika.eu/?c_id=382&pre=1)

A1

Severocentrální romština

Obsah

Téma 1: Já a moje rodina.....	6
Poslech 1 Miri famelija (Moje rodina)	6
Téma 2: Dům a život v něm	7
Poslech 1 Amaro kher (Náš byt)	7
Téma 3: Moje komunita	9
Poslech 1 E Maruška (Maruška)	9
Poslech 2 Užaras pro autobus (Čekání na autobus).....	10
Poslech 3 Andre električka Prahate (V pražské tramvaji).....	11
Téma 4: Romská řemesla a povolání.....	14
Poslech 1 O čhavo phučel (Vnukovy otázky)	14
Poslech 2 Ko so kerel (Kdo co dělá).....	15
Téma 5: Oslavy a svátky.....	17
Poslech 1 O inepi (Svátky)	17
Téma 6: Ve škole.....	19
Poslech 1 Servus, more (Ahoj).....	19
Poslech 1 Soha phirel e Stáňa (Čím jezdí Stáňa).....	20
Téma 8: Jídlo a oblečení	21
Poslech 1 Av te chal! (Pojď jíst!)	21
Poslech 2 So rado urav (Co rád/a nosím)	22
Téma 9: Roční období a počasí.....	24

Poslech 1 Amaro d'ives (Náš den)	24
Poslech 2 Gilutňa (Básničky).....	25
Téma 10: Příroda a zvířata.....	27
Poslech 1 Gilutňa (Básničky).....	27
Poslech 2 Ko som? (Kdo jsem?)	28
Téma 11: Umění, koníčky	31
Poslech 1: E Heľenka (Helenka)	31